En fråga rörande skattestrafflagens tillämpning

Av jur. dr K. G. A. Sandström

Tid efter annan har diskuterats frågan, huru man skall förstå det i skattestrafflagen uppställda kravet, att en oriktig uppgift skall vara "ägnad att . . . leda till frihet från skatt eller till för låg sådan". Det har därvidlag stundom gjorts gällande, att vid tolkningen av detta krav hänsyn skall tagas ej blott till den oriktiga uppgiften ifråga utan jämväl till andra av den skattskyldige lämnade uppgifter, vilka verka i motsatt riktning. Skolexemplet är, då en skattskyldig vid inkomsttaxeringen oriktigt uppgiver för låg inkomst från en arbetsgivare, men samtidigt av misstag uppgiver för hög inkomst från annat håll eller har glömt att yrka ett honom tillkommande avdrag. Frågan blir då, om dessa två felaktigheter få så att säga kvittas mot varandra med påföljd att, där en viss inkomst upptagits lika mycket för högt, som en annan inkomst oriktigt upptagits för lågt, straffrihet inträder, därför att den oriktiga uppgiften icke i detta fall var ägnad att leda till för låg skatt. Det har gjorts gällande, att man i praxis i allmänhet torde anse, att dylik kvittning bör medgivas.

Författaren av dessa rader har för sin del bestämt tagit avstånd från uppfattningen, att dylik "kvittning" skulle vara tillåten. Ur arbetet "Skattestrafflagen" (Stockholm 1953, sid. 91, 94) må här återgivas följande:

"Det bör till en början beaktas, att om en person till egen nackdel lämnat oriktiga uppgifter i en självdeklaration och han icke upptäckt detta inom sådan tid, att besvär kunna anföras, står den verkställda taxeringen fast liksom ock den på grundval därav skedda skattepåföringen. Det föreligger med andra ord en i formellt hänseende fullt riktig taxering och den skatt, som påförts den skattskyldige, skall av honom erläggas eller eljest indrivas; det är här fråga om just den skatt, vartill det allmänna är berättigat. Har den skattskyldige nu dessutom lämnat en annan oriktig uppgift men i detta fall till hans egen förmån, är detta en uppgift, som utan minsta tvekan är ägnad att leda till att för låg skatt blir påförd i jämförelse med den skatt, som enligt vad nyss sagts skall påföras. I detta fall finnes intet utrymme för vad i den här berörda diskussionen kallats för "kvittning".

Sammanfattningsvis torde alltså kunna uttalas att frågan, huruvida en oriktig uppgift är ägnad att leda till frihet från eller för låg skatt etc., måste avgöras utan hänsyn till om vid tillfället förelegat eller senare kunnat inträffa förhållanden av nu angiven art, ägnade att motverka sagda effekt. Någon "kvittning" mellan de i SKSL straffbelagda förfaranden och andra å beskattningen (eventuellt) inverkande dylika omständigheter kan icke ifrågakomma".

Högsta domstolen har nu i dagarna haft att taga ståndpunkt till denna fråga. Målet gällde en godsägare N., som åtalades för att han i sin år 1956 avgivna självdeklaration av grov oaktsamhet underlåtit att såsom inkomst upptaga 1.095 kronor, avseende hyror för sommarstugor

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:57

under år 1955. N. vitsordade, att hyresintäkterna för sommarstugorna upptagits med ett 1.095 kronor för lågt belopp, beroende på att han icke hade någon ordnad bokföring samt att bland hans verifikationer icke funnits bevarade några kopior av kvittona å ifrågavarande belopp. Emellertid hade hans bristfälliga inkomstredovisning även medfört att han bland intäkterna upptagit belopp, som ej bort upptagas bland dessa, samt att han dessutom underlåtit att yrka avdrag, som han varit berättigad att göra. Å jordbruksbilagan hade han sålunda bland bruttointäkterna upptagit en vid årsskiftet 1955—1956 hos mejeriföreningen i Örebro innestående efterlikvid å 576 kronor. Av detta belopp skulle endast under året upplupen ränta å 26 kronor ha upptagits som intäkt. Detta fel i deklarationen medförde alltså en oriktig ökning av inkomsterna med 550 kronor. Vad avdragen beträffade hade N. för kost till anställd personal upptagit 97 kronor lägre belopp än han haft rätt till. N., som ägde en personbil, hade vidare glömt bort att yrka avdrag för bilens användning i rörelsen. Såväl för inkomståren 1954 som 1956 hade taxeringsnämnden godkänt ett avdrag av 40 % av kostnaderna för bilen under respektive år. Med ledning av de utgifter N. haft för bilen under år 1955 beräknade han att han för detta år kunnat få avdraga ett belopp av 656 kronor. Från de i deklarationen upptagna intäkterna skulle alltså avdragas ovanstående tre belopp 550, 97 och 656 kronor eller tillhopa 1.303 kronor. Därest deklarationen vid taxeringen följts skulle N. sålunda inte ha fått för låg skatt utan i stället blivit beskattad för en 208 kronor för hög inkomst. N. bestred därför åtalet på den grund att deklarationen, därest även dessa andra fel beaktades, icke varit ägnad att leda till för låg skatt.

Vederbörande häradsrätt yttrade: Av utredningen framgår, att N. i sin ifrågavarande självdeklaration av oaktsamhet upptagit hyresintäkterna 1.095 kronor lägre än vederbort. Detta oriktiga meddelande har otvivelaktigt i och för sig varit ägnat att för N. leda till för låg skatt, och det förhållandet att deklarationen därjämte varit behäftad med sådana fel, som skulle ha lett till för hög skatt, kan icke föranleda till annat bedömande. Med hänsyn till de uppenbara bristerna i N:s bokföring har han vid deklarationens upprättande tydligen haft stora svårigheter att fastställa sina från ett stort antal personer uppburna hyresintäkter men likväl underlåtit att närmare undersöka hur stora intäkterna varit. En betydande del av hyresintäkterna har till följd härav utelämnats. Enligt häradsrätten måste det anses att den oaktsamhet, som N. i angivet hänseende låtit komma sig till last är grov. Han förskyller alltså ansvar för vårdslös deklaration.

Efter konstaterande, att, därest det oriktiga meddelandet följts vid taxeringen, 411 kronor skulle ha undandragits i skatt, dömde häradsrätten N., jämlikt 2 § skattestrafflagen, att böta 400 kronor.

Hovrätten, varest N. yrkade ogillande av åklagarens talan, yttrade: N. har uppgivit, att av den icke redovisade hyresintäkten å 1.095 kronor 200 kronor ej influtit under beskattningsåret.

Riktigheten av denna uppgift har åklagaren icke velat bestrida.

Den hyresinkomst N. underlåtit att redovisa kan därför ej anses uppgå till mer än 895 kronor.

Felaktigheten har i och för sig varit ägnad att leda till för låg skatt. Att dekla-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:57

rationen därjämte varit behäftad med sådana fel, som skulle ha lett till för hög skatt, föranleder ej till annat bedömande.

Den oaktsamhet N. visat är att anse såsom grov.

Genom att på sätt anförts uppgiva sina inkomster till ett 895 kronor för lågt belopp skulle skatt ha undandragits det allmänna med 336 kronor.

På grund av det anförda prövar hovrätten lagligt allenast på det sätt ändra häradsrättens domslut, att straffet bestämmes till böter trehundra kronor.

Sedan N. fullföljt talan hos högsta domstolen, meddelade denna dom den 18 mars 1958 och anförde däri: Såsom hovrätten funnit har N. av grov oaktsamhet i deklarationen uppgivit sina hyresintäkter till ett 895 kronor för lågt belopp.

Den oriktiga uppgiften var i och för sig ägnad att leda till för låg skatt. Att N. samtidigt i deklarationen upptagit en annan inkomstpost för högt och ej gjort avdrag för vissa till andra inkomstposter än hyresintäkterna hänförliga avdragsgilla utgifter, kan icke inverka på uppgiftens straffbarhet.

Det skattebelopp som skulle hava undandragits, om uppgiften följts, utgör 336 kronor.

På grund av det anförda prövar Kungl. Maj:t lagligt fastställa hovrättens domslut.

Härmed torde ifrågavarande tvistefråga få anses vara definitivt avgjord. Då en oriktig uppgift lämnats, som i och för sig varit ägnad att leda till för låg skatt, inverkar det ej på uppgiftens straffbarhet, att andra inkomstposter upptagits för högt eller att avdrag försummats för avdragsgilla utgifter, hänförliga till andra inkomstkällor.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:57